

Het Laatste Avondmaal

Uitgenodigd met een sms'je van God zelf

Volgende week is het Pasen. Aan de vooravond van het feest wordt het Laatste Avondmaal herdacht. In het besef dat zijn einde naderde, nam Jezus daar afscheid van zijn vrienden. In een serie interviews vragen we aansprekende landgenoten naar hun idee over hun eigen Laatste Avondmaal. Stel dat ze weten dat hun einde nadert, wie zouden ze dan aan tafel vragen?

Vandaag: cabaretière Lenette van Dongen.

ben ik pas écht begonnen met leven. Mijn geluk is bevochten." Wat overbleef is iemand die binnen de voorgeschieden lijntjes kleurt, maar ieder lijntje kritisch bekijkt. „Geen dwarsligger, maar wel iemand met een nogal sterke persoonlijkheid." Haar podiumloopbaan begon met dans en zang, maar haar echte doorbraak kwam in het cabaret. Na een tournee met Adèle Bloemendaal maakte ze vijf soloprogramma's en werd ze bekroond met onder meer de gouden harp en de Annie M.G. Schmidtprijs. Daarna speelde ze hoofdrollen in de musicals 'Mamma Mia' en 'Doe Maar'. Nu draait ze warm met een nieuw cabaretprogramma. Dat uitstapje naar de musicals had een reden. Nadat haar vader vier jaar geleden overleed, was het even voorbij met haar creativiteit. Spelen, zingen en dansen ging wel, maar zelf een programma maken lukte niet meer. Ze was opgedroogd, leeggeschreven.

Ziekenhuis

Met haar man was haar vader de belangrijkste man in haar leven. Uren hebben ze gepraat. „Je hoort de halve wereld bij de dood van hun vader of moeder altijd zeggen dat ze meer tijd voor hun ouders hadden willen vrijmaken. Dan krijg je klaagverhalen over werk dat ze heeft opgeslokt. Wij deden dat bewust anders. Ik heb mijn vader wel duizend keer verteld hoe veel ik van hem hield. Alles wat ik hem wilde zeggen, was gezegd. Iedere zomer gingen we drie weken kamperen. De beste gesprekken heb je dan tussen de bedrijven door. Gewoon bij de afwasteil of op weg naar het winkeltje." Ze was bij hem, die laatste uren in die ziekenhuiskamer. „Toen ik even wegging om wat bij te slapen, is hij uit het leven gegleden. Zó moest het zijn, denk ik. Je zag dat de dood bevestigd werkte. Al het tijdelijke gezeik van het leven viel van hem af. Nooit meer die vragen van: hoor ik erbij? Doe ik het goed? En heb ik genoeg gedaan? Het was volbracht. Alleen de liefde was nog over. Buiten was het koud, die dag. Ik zag de

Lenette van Dongen: „Waarom zou je wachten tot de dood je bevrijdt van verplichtingen en verwachtingen? Die beperking heb ik van me af gegooit." FOTO KIPPA/FREK VAN ASPEREN

strakblauwe lucht van een vroege winterochtend. En in dat kamertje hing alleen maar geluk." Ze leerde ervan. „Waarom zou je wachten tot de dood je bevrijdt van verplichtingen en verwachtingen? Die beperking heb ik van me af gegooit." Her duurde een paar jaar, maar nu is er de acceptatie. „Ik hoop de wereld niet te redden en ik mag zijn wie ik ben. Niet te moeilijk doen. Pak het maar zoals het is." Haar zelfbedachte afscheid mag daarom een uitbundig feestje wor-

den, vindt ze. Omdat er niks meer moet. Geen diner, maar een uitgebreide lunch die tot laat in de avond mag duren. Een eentje in het vakantiehuis in Italië waar ze al zo vaak zijn geweest. Ze vraagt dames uit het dorp voor de catering. Grote schalen, volle glazen. En dat buiten, op lange tafels onder de olijfbomen. „Graag op zo'n dag waarbij je tot laat in je vestje in de tuin kunt zitten. Laat het zo veel mogelijk onbedoeld en spontaan zijn. En iedereen mag blijven slapen."

Om de gasten ter plekke te krijgen, moet er stiekem toch een beetje regie zijn. „Die krijgt God zelf. Als hij naar iedereen die ik ken een sms'je stuurt dat het zo ver is, wordt het vanzelf gezellig." Vrienden, familie, burens en collega's schuiven aan. Ook haar ex mag komen, met vrouw en kindje. En omdat het een zelfbedacht feestje is, verwacht ze dat God wat engelen in de hemel een dagje vrijaf geeft. Zodat oude bekenden kunnen aanschuiven. „Mijn vader natuurlijk. En

mijn tantes. En Ida Busch, een oude vriendin van ons. En mijn kat, die in februari is doodgegaan. Heerlijk om hem nog één keer te kunnen aaien." Een speciale plek is er voor de dochter die ze alleen in haar hoofd kreeg. „Mijn nooit-kind, noem ik haar." Nooit vervekt, nooit geboren. Maar toch een kind met een vaste plek, bij haar van binnen. Een dochter, dat staat vast. „Noem haar het kind dat er had moeten zijn. Omdat ik graag moeder had willen worden. Het gebeurde niet, wat me de tijd gaf om te leven. Gelukkig zie ik de kinderen van Jacques veel en krijgen we veel andere jongeren over de vloer. Maar het zou mooi zijn geweest om op zo'n laatste avond mijn dochter bij me aan tafel te hebben."

Ook de categorie met wie ze het in haar leven aan de stok heeft gehad, mag komen. Speciaal voor hen is er een hoek die 'de vrolijke keuken' heet. Zo'n kermistement waarbij iedereen zich even mag afreageren door oud serviesgoed aan diggelen te gooien. „Tijdens het gooien mogen ze de woorden roepen waarmee ik ze heb gekrenkt. Want met die grote bek van me heb ik er soms dingen uitgegooid die tamelijk hard aankwamen."

Als iedereen weg is, wil ze samen met haar Jacques de afwas doen. „Met onze handen in het sop uren praten over wie er waren en wat ze hebben gezegd. En als de borden weer in de kast staan, gaan we slapen. Ik geef hem een laatste kus op zijn voorhoofd. Zodra hij indommelt, verdwijn ik in de nacht. Heel stilletes. Want sterven doe je alleen."

„Daarna zweef ik nog even terug. Bij iedereen die dan in dat huis ligt te slapen, leg ik nog een zakje liefde onder het kussen. En bij Jacques een extra grote zak. Met een excuusbrief, voor de dagen dat ik het hem moeilijk maakte om met mij te leven." Want ze kan lastig zijn, besefte ze. „Met die grote bek van mij, ben ik vaak de tl-buis op andermans feestje. Terwijl ik heel wat heb gedaan om mijn karakter bij te stellen. Maar sommige dingen blijven boven komen. Eerst vocht ik daartegen. Met mijn bouviergedrag heb ik jaren geprobeerd in een poedelmand te passen. En om kleinere drollen te produceren. Maar heb jij wel eens een bouvier gezien die in een poedelmandje stapte? Neee toch? Dieren zijn wijs. Die weten dat zoiets onbegonnen werk is. Nu ik die dingen bij me laat horen, ben ik een leuker mens geworden."

Het thema van haar nieuwe voorstelling staat al vast: „Ik heb een goede bui en die ga ik helemaal zelf opmaken."

JAN VRIEND

Paleontoloog kan het dichtst bij een ver verleden komen

Een onbekende in het land der paleontologen is Anne Schulp (33) allang niet meer. Tal van publicaties, vooral over de Maastrichtse Mosasaurus, hebben zijn naam gevestigd.

Paleontoloog Anne Schulp: „Evoluтиetheorie ontmoet hier weinig weerstand". FOTO GPD/SANNE LINSSEN

In het Maastrichtse Natuurhistorisch Museum is op een binnenplaats een mooi plekje ingeruimd voor de schedel van de mosasaurus. Onder een laag glas waar doorgaans de grootste kostbaarheden mee worden afgeschermd voor grijpgrage handen, liggen de resten van het Maasreptiel. In een blok mergel, want voor uithakken zijn de botten te kwetsbaar. Anne Schulp vertelt enthousiast over dit zee-reptiel uit een periode dat Nederland nog niet bestond. Ruim 65 miljoen jaar geleden, toen ons land -althans wat daar onder water van te zien was- nog in de tropen lag, moet dit reptiel in de buurt van Maastricht hebben gezwoomen. In 1998 werd de Maastrichtse mosasaurus ontdekt bij opgravingen in de mergelgrotten. Schulp was toen al in dat museum een expositie aan het in-

richten. De ontdekking van de Maasreptiel was een buitenkansje voor hem. Na zijn studie aardwetenschappen aan de Vrije Universiteit in Am-

sterdam zocht Schulp een promotieonderwerp. Hij stortte zich op het skelet en speurde nauwgezet naar elk detail. Een flink verschil in de

kaak leidde tot de ontdekking dat de Maastrichtse mosasaurus toch echt een aparte soort is. Het zal duidelijk zijn dat in zee gen

lopende dino's leefden. Toch zijn er in de Limburgse mergel wel eens dinobotjes gevonden. Meegesleurd door stromingen. De mosasaurus is een ander verhaal. Dat is dan ook geen dinosaur. Saurus, de naam die hij gemeen heeft met de dino, betekent niet meer dan reptiel en mosasaurus is onze vertrouwde Maas in het Latijn. Het zijn derhalve allebei reptielen en beide zijn uitgestorven na een meteorietinslag aan het einde van het Krijttijdperk. Daarmee houdt de gelijkenis op. Inmiddels in vaste dienst, maakt Schulp overuren aan een expositie in het museum over dino's met een hoofdrol voor Chinese dinosaurussen. Het is een buitengewoon succesvolle tentoonstelling, die dag in dag uit veel publiek trekt. Wie mocht denken dat Schulp, zoon van twee biologieleeraren, van jongs af een dinofaat was, zo'n jongen die wat bleekjes gebogen zat over een dinosauruspuzzel, terwyl de buurtgenootjes buiten speelden, heeft het mis. Schulp: „Eigenlijk vond ik als jochie die saurussen nogal suf. Zelf fossielen uithakken en beschrijven, vond ik veel spannender dan vondsten die anderen hebben gedaan. Voor mij speelt veel meer dat je op

deze manier het dichtst bij een zo ver verleden kunt komen. Hoe de evolutie in zijn werk is gegaan. Fundamentele vragen als, waar komen wij vandaan? Hoe komt het dat alles eruit ziet, zoals het eruit ziet?"

Een grote puzzel

Steeds kleine stukjes van de puzzel aandragen en samenwerken met collega's aan het grote geheel. De paleontologie, de studie van het verleden op basis van fossielen, leert veel meer dan alleen maar dat een haai hebben heeft gedaan in het karkas van de Limburgse mosasaurus. Het tijdperk dat Schulp met de mosasaurus onderzoekt, was er eentje zonder ijs op de polen. Een immens broeikas-effect zorgde voor hoge temperaturen over de hele aardbol. Schulp: „Dat is heel leerzaam als je kijkt naar de effecten van het huidige broeikas-effect. Je kunt er een beter begrip van klimaatverschillen uit destilleren. Voor het Wereldnatuurfonds is het onderzoek ook interessant, omdat het een meer algemeen begrip van veranderingen in ecosystemen en uitsterfgebeurtenissen biedt." Dat hij zich in Limburg zo goed thuis voelt, heeft dan ook alles te

maken met de mogelijkheden voor het uitoefenen van zijn beroep. „Het is een bijzonder stukje Nederland. De enige plek waar gesteente wordt vastgehouden uit de dinotijd. Dat leidt ook tot de mooie collectie fossielen van het museum hier."

Een lichte grijs trekt over het gezicht van de op een christelijke middelbare school (in Sneek) en een gereformeerde Universiteit opgeleide fossielenonderzoeker als er even gesproken wordt over de kijk van strenge gelovigen op de evolutie. „Ik vind dat eigenlijk wel hilarische discussies. We sturen de christelijke dagbladen ook persberichten en die plaatsen ze trouw, maar wel met een commentaar van een creationist, iemand die de aarde ziet als het ontwerp van een sturende hand. Maar in Nederland is het niet zo'n onderwerp. De evolutietheorie ontmoet hier weinig weerstand. Dat is anders in de Verenigde Staten, en jammer dat het ook daar nu opkomt, in de islamitische wereld. Ook in die landen wordt veel onderzoek gedaan. De boeken van de anti-evolutiebeweging Harun Yahya maken het werken er niet gemakkelijker op."

NICO HYLKEMA